

ПРО ЗОЛОТО
СКІФІВ ПОПЕРЕДИВ
ВІЩИЙ СОН

ТОЙ, ЩО ВІДРОДИВ
КОЗАЦТВО У
НАЙТЯЖЧИЙ ЧАС

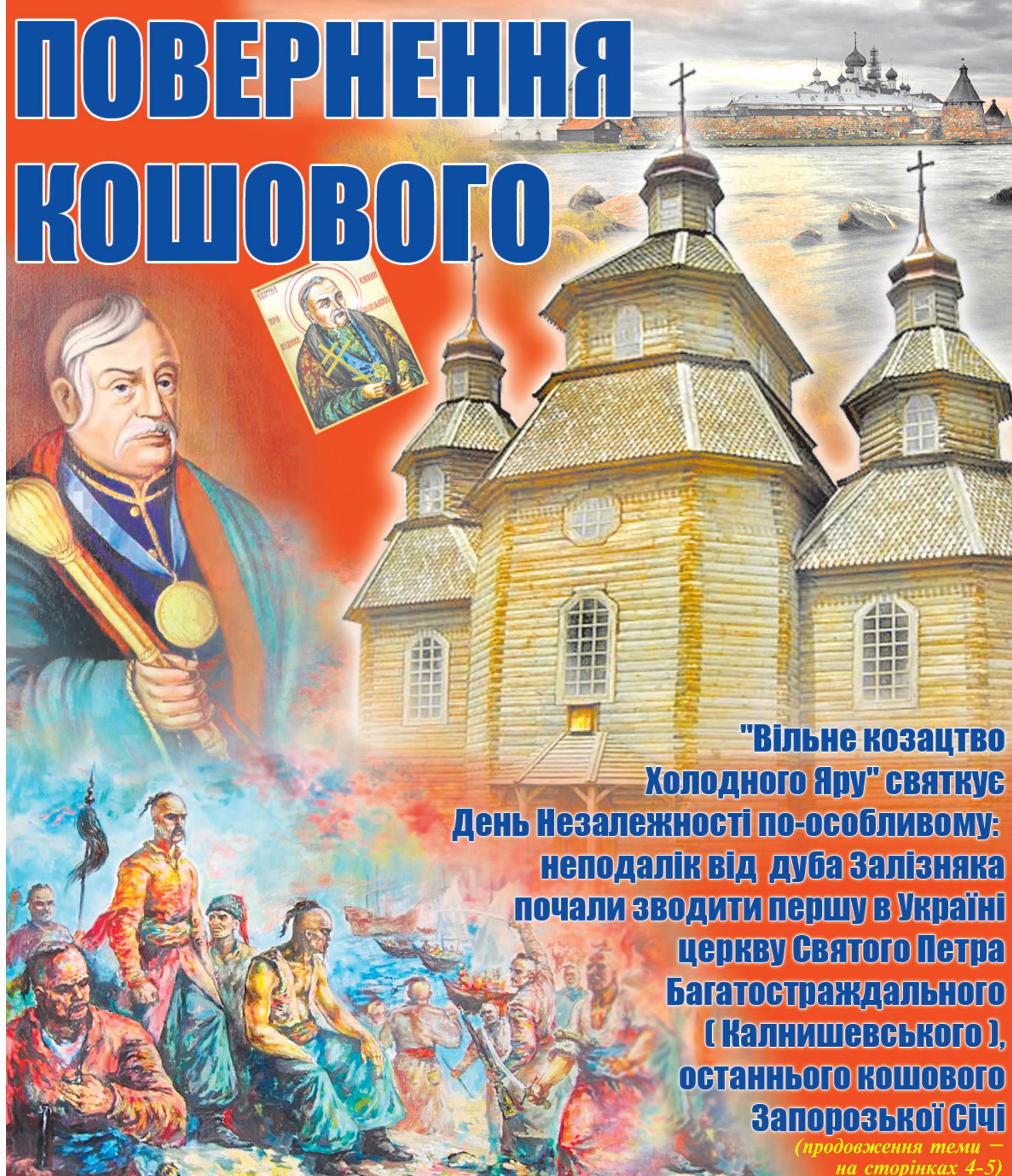
ГЕТЬМАНИ СТАНУТЬ
«ОБЕРЕГОМ»
ТАЛЬНОГО

Козацький край

Козацькому роду нема перевідбу!

Нова адреса нашого сайту:
www.cossackland.org.ua

№11 (11)
22 серпня 2011 р.

Поетичне слово

В.ШКУРКО

чи докотиться до нас?

**Українська Україна гине.
Колона п'ята суне, суне.
Є прибульці там й гужові,
Що з бандитами у змові.
Прикривають їх забрала,
Щоб країна не узнала.
Піші також пруть ордою.
Вони мнуть все під собою
Птах клюкатий їхній прапор,
Всім керує оператор.
Впереді несуть ще й хрест.
Це його таки вже перст.
Бідний хрест, в чиїх руках?
Хто вгатив у віру цвях?
Українська Україна гине,
Бо народ – мов жовта глина.
Своїм предкам сучить дульки.
Ліплять з нього вже свистульки
А також нічний горщок,
Щоб на нього сів «божок».
За елеем вмиту гречку,
Потягли його у «гречку».
Хтось там спробує меди,
Ну а жертва блекоти...
І за гідність і за честь
Поляк враз відкусить палець,
Росіянин сплавить смалець,
Німець теж відкрутить шию.
Ну, а наш підставить спину,
Дешо ворогу лизне
І розкаже щось смішне...
А нікчемні кермачі
Позалазили в кущі,
Там шукають булаву
Захватити в свою труну.
Чи докотиться до нас
Вітер свіжий, як той бриз,
Глум і нечисть всяку здуть,
Нашу гідність сколихнуть?**

Травень, 2010

У Холодному Яру завершилися тренінги міжнародної школи журналістики

Вперше в Україні 15-20 серпня у Холодному Яру на Черкащині пройшла міжнародна літня медіашкола «Свідомі медіа і зцілення історичної пам'яті Холодного Яру». Своїми знаннями та досвідом поділилися фахівці у сфері медіа із різних країн світу.

Мета школи – об'єднати зусилля свідомих міжнародних та локальних медіа, представників ГО та місцевої влади, екологів, населення, освітян, студентів, задля розкриття розмаїтості Холодного Яру в медіа-просторі, зцілення історичного минулого потужностями ЗМІ, забезпечення єдності поколінь з урахуванням всієї поліфонії бачень та рішень на засадах універсальних духовних принципів, високої фаховості та єдності представників різних професій, різного соціального досвіду, світоглядного базису та різних культур.

Основним завданням цієї першої школи, як наголошують організатори, є створення інформаційного простору довколя Холодного Яру, вивчення неусвідомлених «блочувих точок» українського минулого,

На фото – учасники школи в Холодному Яру на території готельно-ресторанного комплексу «Дикий хутір»

відновлення духовної тягості поколінь і культури, та розв'язання інших проблем за допомогою медіа-продуктів в усіх формах вітчизняних і міжнародних ЗМІ: газетах і журналах, радіо, ТВ, Інтернеті. Учасники школи мали змогу поспілкуватися із фахівцями з теле-, радіо-, фото- та газетної журналістики з Бельгії, Франції, США, Норвегії, Швеції та України. «Це була унікальна можливість для учасників поспілкуватися з цікавими людьми, фахівцями своєї справи, зав'язати контакти та вийти за межі власного видання та однієї країни. Після завершення пілотної школи ми плануємо організацію навчальної програми, яка включатиме низку подібних практичних шкіл по всьому світу. Сьогодні вже маємо пропозиції з Індії та Бразилії. Адже обмін досвідом та навичками – це запорука успіху та зростання у своїй професійній сфері. Журналісти – це люди, що формують не тільки суспільну думку, але й свідомість, а отже для функціонування здорового суспільства потрібна свідома журналістика», – говорить один із організаторів школи Андрій Мірошниченко.

Організатори школи: НЕЦУ (Національний екологічний центр України), IF ECCM (International Formation Earth Citizens for Conscious Media).

У День незалежності активісти «Люстрації» безкоштовно роздадуть у Черкасах національну символіку

Всеукраїнська акція "Прапор", до якої включено і Черкаси, стартувала 20 серпня на Майдані Незалежності. Її мета - закликати українців вивішувати національні прапори на День Незалежності. Одним з організаторів акції є громадська організація "Люстрація".

Активісти будуть роздавати пе-рехожим і водіям прапорці України і хусточки в державних кольорах. А також прикрасяти хусточками пам'ятники в центрі Києва. Ін-

ціатори закликатимуть мешканців України на День Незалежності вивісити прапор з вікна власного будинку, пов'язати на одяг або речі стрічку синьо-жовтого кольору, почепити прапорець в офісі, вдома або на лобове скло машини.

Як повідомляють в "Люстрації", в День Незалежності, 24 серпня, в рамках ініціативи "Прапор" активісти роздаватимуть прапорці пе-рехожим і автомобілістам в Києві і в інших містах України, зокрема

в Черкасах, Одесі, Ужгороді, Кіровограді, Житомирі та Рівному.

Ідея акції полягає в тому, щоб всі жителі України, незалежно від регіону проживання, мови, національності, об'єдналися під державним прапором України – на знак взаємоповаги між жите-лями різних регіонів.

Громадська організація "Люстрація" створена в 2008 році ініціативною групою українських законодавців.

РОМАНТИЧНЕ ВЕСІЛЛЯ

В РЕСТОРАННО-ГОТЕЛЬНОМУ КОМПЛЕКСІ
Дикий хутір

Дорогі молодята! ми зробимо Ваше весілля незабутнім та романтичним!
Чигиринський р-н, хутір Буда, тел.: (0472) 566-911, (067) 442-79-64, (067) 470-94-93, www.hutirbuda.com

Українська держава понад усе!
Видання історичного клубу "Холодний Яр"
НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Передплати газету
"Незборима нація"!

Вона може стати неоціненим другом вчителя, школи, студента, історика, краєзнавця, кожного, хто цікавиться геройчною і трагічною історією нашої Батьківщини.
"Незборима нація" – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України. Її можна передплатити у будь-якому відділенні пошти: передплатний індекс 33545. Вартість передплати на рік – 17,34 грн. Не забудьте передплатити "Незбориму націю" і для бібліотек та школ тих сіл, з яких ви вийшли. nezboruma@naciya.org.ua

Хочеш відчути себе солдатом удачі і влучити в умовного "ворога"? Тоді заглянь до "Дикого хутора" і спробуй свої сили у пейнтболі – справжній грі для чоловіків!

Замовити місце у пейнтбольній команді, яка "воюватиме" в Холодному Яру, краю одвічних визвольних змагань українців, можна за телефонами:

(0472) 566-911,
(067) 442-79-64,
(067) 470-94-93

ПРО ЗОЛОТО СКІФІВ ПОПЕРЕДИВ СОН, А ПЕРСТЕНЬ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ЕПОХИ САМ «РОЗПОВІВ», ЧИЙ ВІН

Ігор АРТЕМЕНКО

Ларисі Сиволап, заввідом археології Черкаського обласного краєзнавчого музею, наснівся сон: три здорові руді аж до «золотого» кольору коти. Коли на розкопках древнього скіфського поховання у Нетеребці на Корсунщині під її рукою блиснуло золото, вона зрозуміла: сон був теж «ку руку»...

Археологічною експедицією керував її чоловік Михайло Сиволап, директор інституту історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Його студенти працювали на розкопі разом із музейниками та спеціалістами з Інституту археології Національної Академії Наук. Хоча курган, який вони розкопували, раніше неодноразово був пограбований «чорними археологами», залишилося,

виявляється, багато й для «білих». Студенти знайшли людські і кінські кістки, наконечники стріл, ножі, уламки амфор та іншого посуду. А золото знайти пощастило

Золота діадема із зображенням грифонів мала оберігами спокій кургану скіфського вождя

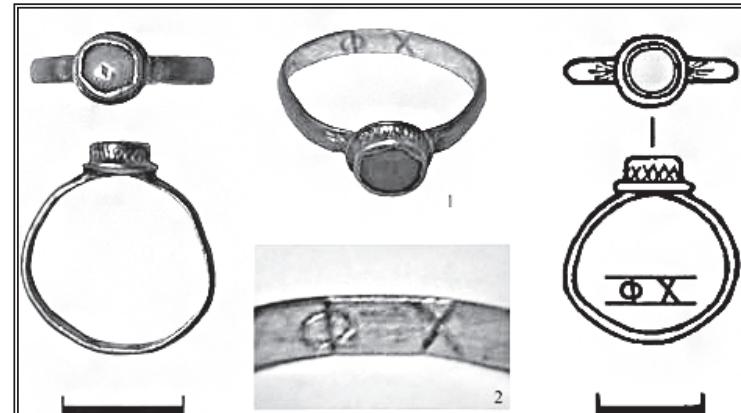
саме Ларисі Сиволап — це була гривна, нашійна жіноча прикраса. Археологи схильні вважати, що під час погрібальної церемонії нею... задушили супутницю царя — тому вона й розігнута. Ця прикраса — фактично «дротина» із золота,

довжиною понад півметра і вагою 180 грамів.

Минуло всього три дні і та ж Лариса Сиволап знайшла в кургані ще й широку налобну золоту пластину із зображенням двох грифонів, які, як вірили скіфи, мали охороняти скарб...

Археологи широко радіють золотим знахідкам, хоча й підkreślлють, що головна цінність цих предметів — не у металі, з якого вони зроблені. Мовляв, просто на Черкащині досить нечасто можна знайти подібні речі. Але таки зізнаються: а золоті речі — то й зовсім рідко трапляються.

Минуло золоту знахідку черкаські археологи зробили рівно три роки тому — на гетьманському замчищі в Суботіві. Археолог Дмитро Куштан розповідає: під час розкопок влітку 2008 року там знайшли декілька білонових (сплав срібла і міді) монет — солідів, відчеканених у XVII столітті в Швеції для її прибалтійських

Монограма на золотому перстні з гетьманського замчища у Суботіві говорить про те, що прикраса могла належати родичці гетьмана Хмельницького

володінь. Поруч з ними був знайдений і золотий перстень з коштовним блакитно-зеленим каменем — бірюзою, яка вважалася «каменем перемог і щастя». Головна ж цінність суботівського перстня була не у золоті й коштовному камені, а в монограмі, вигравіюваній на прикрасі. Зовні золоте кільце прикрашає орнамент у вигляді косої сітки і стилізованих листочків, а зсередини вигравіювані ініціали — ФХ.

Зважаючи на те, що знахідку було зроблено в районі родового замку Хмельницьких, вважається, що перстень з великою вірогідністю міг належати гетьмановій родичці — Феодосії Хмельницькій, чиє ім'я знаходимо у поминальнику золотоніського Красногірського монастиря. На жаль, достеменно невідомо, кому доводилася Феодосія славному Богданові — доночкою, чи може внучикою?..

Від часу, коли з нами немає Руслана Зайченка, минуло 40 днів...

"Гонгадзе був наш побратим, він з моїми товаришами сидів в одних окопах, був поранений і я був би не чоловіком, якби ми, ну не знаю, проморозились би, якби ніяк не відреагували. Тоді тисячі виходили на вулиці, десятки тисяч, потім вийшли сотні тисяч на вулиці — це ми були каталізатором, як збурювачем, розумієте. Я гордий цим і щасливий. Я вже життя прожив недаремно", — так зовсім недавно говорив телевізійникам засуджений до 4 років за гратами через події 9 березня Руслан Зайченко. Для Руслана Зайченка це інтерв'ю «24 каналу» стало останнім у його житті. Два з половиною роки за гратами за участі в акції "Україна без Кучми" підірвали здоров'я одного з лідерів УНА-УНСО, він помер нинішнього літа — 11 липня.

19 серпня, у день Преображення Господнього, минуло 40 днів від часу Русланової смерті. Так співпало, що саме цього дня виповнилося 20 років з моменту створення УНА-УНСО, організації, для становлення якої та боротьби за Україну Руслан Зайченко зробив все можливе.

Ось як він розповідав про створення УНСО: «УНСО було народжене 19 серпня, одразу після створення в Москві ГКЧП. Українська Міжпартійна асамблея, незабаром реорганізована і переименована в УНА, існувала вже рік як об'єднання правих партій, організацій, спілок. Її складовою частиною був СНУМ(н) — Спілка незалежної української молоді (націоналістична фракція). На його основі почала створюватися Українська націоналістична спілка (УНС), але гріянув ГКЧП. На той час ми, керівництво організації, зібралися у Львові, зівідки планували поїхати до Ватикану на зустріч Папи Римського з народом. У серпні 1991-го ми, пару десятків молодих хлопців і двоє дівчат, зібралися на квартирі одного з наших

товаришів, яка знаходилася недалеко від аеродрому, де, за чутками, мала висаджуватися якесь десантна дивізія. Заходимо — «картина маслом»: матраци на підлозі, хтось щось чистить, якісь ребристі предмети по підлозі, пляшки з запалювальною сумішшю... Зараз це смішно, але тоді ми збиралися з усім цим реманентом йти на аеропорт. Романтика і божевілля повне! Відтак ми звернулися із закликом до наших обласних організацій про створення УНСО.

Дуже швидко підрозділи УНСО організувалися майже у всіх областях України, перша — у Рівному. Підтягнулася дуже потужна, якісна публіка, яка готова була загинути за Україну. З них саме почала формуватися справжня організація. Назва в контексті тих подій, які, здавалося, могли реставрувати СРСР, — зрозуміла: Українська народна самооборона. Організація з такою ж назвою (тільки без останньої літери в абревіатурі) існувала у Другу світову війну, такі самі відділи існували на Черкащині — вони були спадкоємцями вільного козацтва, що існувало від 1917 року і в тих краях, до речі, дало потужну відсіч військам Муравйова. У 1991 році ми заявили, що УНСО є спадкоємцем козацтва тодішнього, і козацтва середньовічних часів, і УНС часів Другої світової війни. Мета була — відсіч Росії, якщо події набудуть загрозливого, силового розвитку. На щастя, ГКЧП закінчилося карикатурно...»

У храмі, де 19 серпня 2011 року відслужили панахиду і на цвинтарі, де біля могили Руслана зібралися близькі та друзі, всі були єдині в одному: і після смерті справжній патріот залишається взірцем для тих, хто справді любить Україну. Цього дня в усіх храмах держави, де був молебень за УНА-УНСО, служили панахиду і по найкращому з її очільників...

Ігор АРТЕМЕНКО

«Оберегом» центру Тального стануть чотири гетьмани

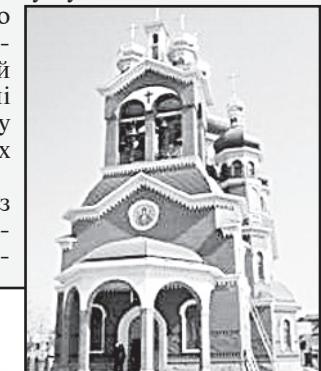

Богдан Хмельницький та ще три гетьмани у центрі Тальному мають змінити енергетику міста

пам'ятник. Чому така переконаність, що монумент буде вдалим? Тому, що Володимир Мовчан вже продемонстрував свій мистецький смак, зводячи православні храми Київського патріархату в Тальному (Святих Петра і Павла) та у Кривих Колінах (Воскресенський).

Обидва по праву вважаються одними з найкращих сучасних храмів в архітектурному плані. Ідею підтримує голова райдержадміністрації Леонід Єгоров. Чому б і ні — адже з бюджетних коштів на будівництво не відводиться й копії. Тепер головне, щоб ніхто з партійних ідеологів не підняв бучу з приводу того чи іншого гетьманського прізвища. Бо, як відомо, у нас спочатку зводять пам'ятники, а вже потім ідеологи шукають зачіпки: а чому шапка у гетьмана зсунута саме на це вухо? Чи чому булавою грозиться в ідейно неправильному напрямку?

Якщо чудова ідея мецената Мовчана буде втілена у життя, Тальне стане першим на Черкащині містом, де замість поваленого більшовицького ідола постане пам'ятник справжнім Героям України.

Ці церкви, збудовані Володимиром Мовчаном, дозволяють сподіватися, що і монумент буде високохудожнім

На Чигиринщині зводять першу в світі церкву Петра Калнишевського, а черкашани й канівчани вклонилися пам'яті кошового на Соловках

Петро ДОБРО

Кошовий отаман Петро Калнишевський міг би бути вписаний до сучасної книги рекордів Гіннеса, бо жив у трьох століттях, народившись наприкінці XVII століття і поставши перед Богом на початку XIX століття, причому на 113-у році життя... Натомість він вписаний не тільки

шов він там опис цих страхітливих місць. В одному з документів говорилося:

«Колись усі в'язні поділялися на три розряди. Перший — ті, які перебували на покаянні; вони жили в тюрмі і повинні були щодня відвідувати церкву. В'язні другого розряду сиділи у в'язниці в окремих камерах і під замком. З дозволу архімандрита їм інколи можна було виходити: взимку — на прогулянку, влітку — на роботу. Нарешті, в'язні третього розряду могли виходити тільки тричі на рік, решту часу безвихідно сиділи під замком. У монастирі таких в'язнів називали великими грішниками...

Дехто з цих грішників сидів у рогатці. Рогатка — металевий обруч, що його надівали в'язні на голову, від лоба до потилиці, потім замікається на замок за допомогою двох ланцюгів, що спускалися вниз од скроні до підборіддя. До цього обруча було прироблено перпендикулярно декілька довгих залізних шипів (колючок). Таким чином ці рогатки не дозволяли людині лягати на бік, горлиць або на живіт, і вона повинна

ми замками».

Від старожилів-монахів учених з гіркотою в душі дізнається, що саме у цій кам'яній могилі ув'язнений Петро Калнишевський просидів чверть віку.

Від живих свідків, літніх монахів, Яворницький довідався, в яких тяжких умовах перебував Калнишевський у камері Прядильної башти:

«...Він став похмурий і втратив зір, у нього, як у звіра, вирости великих пазурі, довга борода і весь одяг на ньому, каптан з гудзиками, розпався на лахміті і звалювався з плечей».

Все це багато чого відкрило Яворницькому, але на цьому він не зупинився. Його тягло до монастирських архівів. До рук Дмитра Івановича попала копія указу імператриці Катерини II за № 1419 від 10/VI 1776 р., в якому говорилося про заслання кошового отамана Запорозької Січі Петра Івановича Калнишевського в Соловецький монастир.

З документів, знайдених в архівах монастиря, Яворницький довідався, що в'язня вважали за секретного й дуже важливого, тому монастирські варті наказано сурово й пильно доглядати його. Ніде в

в книзі суєтного земного буття — 2008 року Помісний Собор Української Православної Церкви Київського Патріархату благословив приєднати праведного Петра Багастражданального до лицу святих. Собор благословив будівництво храмів на честь Петра Багастражданального (Калнишевського) та встановив День пам'яті — 14 жовтня, в день Покрови Пресвятої Богородиці — покровительки козацтва...

Російський царат зробив усе, щоб знищити пам'ять про славного козацького кошового — у всіх установах «материкової» Росії ретельно прибрали будь-які документи, які могли б підказати подальшу долю Петра Калнишевського після зруйнування Січі. Україною гуляли легенди про те, що Калнишевський, мовляв, на волі — живе в Туреччині чи на Дону. Так би, може, і приходили з жорстоку розправу над Отаманом Вільних, якби не Дмитро Яворницький — знаменитий дослідник історії Запорозької Січі. Ось як історію його пошукуві описує історик Іван Шаповал: «Навесні 1887 року Яворницький вибуває в дорогу, далеку й тяжку. Саме там, серед холодних вод Білого моря, в Соловецькому монастирі, повинні зберігатися архівні документи про запорозьких ватажків.

До Соловецького монастиря довелось їхати пароплавом сімнадцять годин. На острові Яворницький зайшов перш за все до головного монастирського собору і там... побачив біля самої стіни три надгробні плити. Побачив і очам своїм не повірив. Під третьою плитою лежали останки тієї людини, заради якої історик приїхав у той далекий і суровий край. Напис на плиті сповіщав, що «Здесь погребено тело в Бозе почившаго кошового бывшней некогда Запорожской грозной Сечи казаков отамана Петра Калнишевского...».

Більшість місць, де раніше сиділи заслані на упокорення, були вже замуровані, і лише деякі можна було побачити з дозволу найвищого начальства — архімандрита Соловецького монастиря.

Оглянувшись ті місця, Яворницький вирішив ознайомитися з монастирським архівом. З великими труднощами знай-

шов він там опис цих страхітливих місць. В одному з документів говорилося:

«Колись усі в'язні поділялися на три розряди. Перший — ті, які перебували на покаянні; вони жили в тюрмі і повинні були щодня відвідувати церкву. В'язні другого розряду сиділи у в'язниці в окремих камерах і під замком. З дозволу архімандрита їм інколи можна було виходити: взимку — на прогулянку, влітку — на роботу. Нарешті, в'язні третього розряду могли виходити тільки тричі на рік, решту часу безвихідно сиділи під замком. У монастирі таких в'язнів називали великими грішниками...

Дехто з цих грішників сидів у рогатці. Рогатка — металевий обруч, що його надівали в'язні на голову, від лоба до потилиці, потім замікається на замок за допомогою двох ланцюгів, що спускалися вниз од скроні до підборіддя. До цього обруча було прироблено перпендикулярно декілька довгих залізних шипів (колючок). Таким чином ці рогатки не дозволяли людині лягати на бік, горлиць або на живіт, і вона повинна

ми замками».

Від старожилів-монахів учених з гіркотою в душі дізнається, що саме у цій кам'яній могилі ув'язнений Петро Калнишевський просидів чверть віку.

Від живих свідків, літніх монахів, Яворницький довідався, в яких тяжких умовах перебував Калнишевський у камері Прядильної башти:

«...Він став похмурий і втратив зір, у нього, як у звіра, вирости великих пазурі, довга борода і весь одяг на ньому, каптан з гудзиками, розпався на лахміті і звалювався з плечей».

Все це багато чого відкрило Яворницькому, але на цьому він не зупинився. Його тягло до монастирських архівів. До рук Дмитра Івановича попала копія указу імператриці Катерини II за № 1419 від 10/VI 1776 р., в якому говорилося про заслання кошового отамана Запорозької Січі Петра Івановича Калнишевського в Соловецький монастир.

З документів, знайдених в архівах монастиря, Яворницький довідався, що в'язня вважали за секретного й дуже важливого, тому монастирські варті наказано сурово й пильно доглядати його. Ніде в

була спати тільки сидячи. В'язні з третього розряду здебільшого або вмирали, або, за виразом селян, робилися блаженними, тобто божеволіли, і тоді жили довго. Крім того, в Соловецькому монастирі показували дві тюрми (які вже вийшли з ужитку) — Жаравину і Корчагіну. Корчагіна тюрма називалася так тому, що в ній не можна було сидіти інакше, як тільки скорочившись. А Жаравина, певно, від того, що там було дуже жарко. Всі тюрми були в той час у монастирському мурі. Камери були дуже малі, а вікна такої величини, що можна тільки руку просунути».

Стіна Прядильної вежі була завтовшки дев'ять аршин. У цій стіні була зроблена камера, в якій панувала темрява й сморід. Ось як про неї писав Дмитро Іванович:

«Вона зроблена на зразок арки і має вигляд великої печі для варива, її довжина становить чотири з половиною аршини, висота має понад два аршина; в ній не було ні грубки, ні вікон, ні меблів сидіти й відпочивати; зовнішній світ проходив сюди через невеличку, зроблену в стіні щілину, розміром заввишки 5 вершків і завширшки 2 вершків, через яку просовували в'язнів харч і воду.

Камера зачинялася двома дебелими дверима: зсередини — залізними, а зовні — дерев'яними... обое дверей замикались величезними пудови-

ми замками».

Від старожилів-монахів учених з гіркотою в душі дізнається, що саме у цій кам'яній могилі ув'язнений Петро Калнишевський просидів чверть віку.

Від живих свідків, літніх монахів, Яворницький довідався, в яких тяжких умовах перебував Калнишевський у камері Прядильної башти:

«...Він став похмурий і втратив зір, у нього, як у звіра, вирости великих пазурі, довга борода і весь одяг на ньому, каптан з гудзиками, розпався на лахміті і звалювався з плечей».

Все це багато чого відкрило Яворницькому, але на цьому він не зупинився. Його тягло до монастирських архівів. До рук Дмитра Івановича попала копія указу імператриці Катерини II за № 1419 від 10/VI 1776 р., в якому говорилося про заслання кошового отамана Запорозької Січі Петра Івановича Калнишевського в Соловецький монастир.

З документів, знайдених в архівах монастиря, Яворницький довідався, що в'язня вважали за секретного й дуже важливого, тому монастирські варті наказано сурово й пильно доглядати його. Ніде в

була спати тільки сидячи. В'язні з третього розряду здебільшого або вмирали, або, за виразом селян, робилися блаженними, тобто божеволіли, і тоді жили довго. Крім того, в Соловецькому монастирі показували дві тюрми (які вже вийшли з ужитку) — Жаравину і Корчагіну. Корчагіна тюрма називалася так тому, що в ній не можна було сидіти інакше, як тільки скорочившись. А Жаравина, певно, від того, що там було дуже жарко. Всі тюрми були в той час у монастирському мурі. Камери були дуже малі, а вікна такої величини, що можна тільки руку просунути».

Стіна Прядильної вежі була завтовшки дев'ять аршин. У цій стіні була зроблена камера, в якій панувала темрява й сморід. Ось як про неї писав Дмитро Іванович:

«Вона зроблена на зразок арки і має вигляд великої печі для варива, її довжина становить чотири з половиною аршини, висота має понад два аршина; в ній не було ні грубки, ні вікон, ні меблів сидіти й відпочивати; зовнішній світ проходив сюди через невеличку, зроблену в стіні щілину, розміром заввишки 5 вершків і завширшки 2 вершків, через яку просовували в'язнів харч і воду.

Камера зачинялася двома дебелими дверима: зсередини — залізними, а зовні — дерев'яними... обое дверей замикались величезними пудови-

ми замками».

Від старожилів-монахів учених з гіркотою в душі дізнається, що саме у цій кам'яній могилі ув'язнений Петро Калнишевський просидів чверть віку.

Від живих свідків, літніх монахів, Яворницький довідався, в яких тяжких умовах перебував Калнишевський у камері Прядильної башти:

«...Він став похмурий і втратив зір, у нього, як у звіра, вирости великих пазурі, довга борода і весь одяг на ньому, каптан з гудзиками, розпався на лахміті і звалювався з плечей».

Все це багато чого відкрило Яворницькому, але на цьому він не зупинився. Його тягло до монастирських архівів. До рук Дмитра Івановича попала копія указу імператриці Катерини II за № 1419 від 10/VI 1776 р., в якому говорилося про заслання кошового отамана Запорозької Січі Петра Івановича Калнишевського в Соловецький монастир.

З документів, знайдених в архівах монастиря, Яворницький довідався, що в'язня вважали за секретного й дуже важливого, тому монастирські варті наказано сурово й пильно доглядати його. Ніде в

у Холодному Яру
кипить будівництво
нового храму. Козаки
присвячують його
Петрові Калнішевському

монастиря у Великому Новгороді. Після довгої подорожі материком, через порт Кемь (де, до речі, знімався знаменитий фільм «Острів») паломники зрештою вирушили катером у Біле море, до Соловецьких островів. Через дві з половиною години в морі дісталися, нарешті, до Соловецького монастиря. Довго ходили з екскурсівом, вивчаючи архітектуру храмів, келій і в'язниці монастиря. Тут досі живе півсотні монахів...

- Нас вразило те, що за 400 років існування монастиря до радянської влади у його казематах побувало близько 300 в'язнів, а за перші ж роки влади більшовиків через них пройшло понад 100 тисяч людей, - розповідає отець Сергій. — Могила Петра Калнишевського не збереглася — ченці показують тільки приблизно місце, де вона могла бути. Але збереглася кам'яна надгробна плита з словами про те, що вона — з могили кошового. Поруч з нею — бюст Калнишевського, який на Соловки в часи свого президентства привіз Віктор Ющенко. Наша делегація помолилася і заспівала на тому місці «Величаемо»... До речі, позаторік ми так само були в цих місцях. Тоді паломники-братчики з Києва співали ще й «Ще не вмерла Україна» та козацьких пісень.

Петро ДОБРО

Славний кошовий народився у козацькій родині Калнишів у селі Пустовійтівка Смілянської сотні Лубенського полку (нині – Сумська область), у свято Петра й Павла, 12 липня 1691 року – тож і названий був Петром. Народна легенда каже, що на Січ він потрапив восьмирічним хлопчиком – син козацької вдови Агафії напросився до запорожців, загін яких зустрів, коли пас корів за рідним селом. Перші ж документальні письмові згадки про майбутнього кошового Петра Калнишевського знаходимо тоді, коли він прожив вже півстоліття. Писарі ретельно фіксували те, як рука 50-річного козацького старшини не тільки не стомлювалася тримати у боях шабло, а й була все більш достойною того, щоб взяти булаву...

Кошовим отаманом Петра Калнишевського обрали тоді, коли йому було вже за 70 років – у 1762 році. Січовий майдан тисячами голосів прогудів йому "Слава!", але вибір козаків не сподобався московській цариці Катерині. Вже того ж року вона зуміла усунути кошового з посади. Та ще через три роки козацький кіш, плюнувши на думку московської правительки, повторно обрав Калнишевського кошовим. Цього разу вже на цілих 10 років – ширазу під час перевізорів підтверджуючи те, що нікого іншого своїм вождем за Дніпровими порогами вільне лицарство бачити не бажає...

У друге на кошового Калнишевського обрали у надзвичайно тяжкий для України час, коли Москва вже не приховувала свого прагнення до повного повноволення українців і викорінення вікових козацьких традицій. Всього за декілька місяців до обрання Калнишевського Катерина скасувала інститут гетьманства в Україні, відібрала булаву у Кирила Розумовського. У полкові і сотенні міста потягнулися бундючні чинуши встановлювати звичні для рабської Росії, але чужі для козацького краю порядки. Острівцем волі залишалася земля за порогами – славна Січ. Щоправда, і сюди тягнулися жадібні щупальця московських сановників – на родючі землі навколо січових

КОШОВИЙ, ЩО СТАВ СВЯТИМ, ЖИВ 112 РОКІВ – У ТРЬОХ СТОЛІТЯХ

ступів. Розуміючи, що втрата земель, які споконвіку годували Січ, приведуть до її занепаду, Калнишевський розпочав власну "агарну

лежності її тільки розлютило. Від розправи із занадто незалежними запорожцями правительству московитів стримувала тільки турецько-татарська небезпека. За широкими козацькими спи-

ше до завершення війни з турками між козаками і царським ставленником, новоросійським губернатором Чертковим виникло додаткове тертя в стосунках. Губернатор слав на Січ листи з

вимогою не заважати його людям забирати на будівництво камінь, цеглу і мармур із решток старовинних споруд у козацькому Великому Лузі між Кушугумом і Конкою. Натомість, отримав відповідь: матеріали зі "стародавніх храмів невідомих народів" козаки самі мають намір використати на будівництво нової великої церкви на території Січі. Причому загони полковників Велегури і Сніжка отримали наказ гнати в три шіл "інженерів" Черткова – подалі від матеріалів на

добра навколо Січі ночами почали збиратися і пугкати цілі зграї сичів... Виявилося, вони віщували правду: у Москві цариці Катерині її вірний служака князя Потьомкін у цей час вже доповідав план зруйнування Січі. Для цього походом на Січ вирушило стотисячне полчище генерала Текеля: піхотні полки, артилерійські батареї, гусарські й драгунські ескадрони та донські козаки шістьма колонами наблизалися до Запорозької Січі – фортеці братів по православній вірі, з ким ще вчора разом билися проти турків.

Переговори з оточеними січовиками тривали недовго. На вимогу скласти зброю більшість козаків навпаки гаряче скопилось за неї, готові постоїти в бою за рідне гніздо. Та кошовий, підтриманий січовим духівником, отцем Володимиром Сокольським, закликав козаків не проливати православної крові. Тим більше, що опір не мав сенсу, бо на кожного запорожця приходилося до десятка ворогів, до того ж московити мали з собою 50 гармат... Більша частина запорожців під покровом ночі на човнах покинула Січ і ви-
рушила за Дунай, інші ж, разом з кошовим, впустили московських "гостей" до Січі, ще маючи слабку надію на гідну воїнства поведінку, зважаючи хоча б на спільну історію битв. Не так сталося – окупанти повелися гірше свиней, грабуючи Січ і мародерствуєчи навіть у козацькому храмі, де рвали на шматки і розпиляли по кишенях срібло з позолотою. Розрили і козацький цвинтар, шукаючи – а раптом старшину з чимось цінним хоронили? По тому Запорозьку славну Січ московські "брати" спалили дотла, не пощадвигши і православної церкви...

Кошового отамана Петра Калнишевського з рідної України повезли спочатку до отстрога в Москві, а потім – на холодну російську Північ, у Соловецький монастир на Білому морі. Там, у надзвичайно тісній кам'яній камері з щілиною у стіні замість віконця, з якої, якщо підтягнутися на каменях, можна було побачити тільки монастирський цвинтар, він просидів 25 років! Тільки тричі на рік запорозького кошового виводили з камери – помолитися до монастирської церкви: на Великден, Спаса і Різдво. Збереглися свідчення паломників, яким пощастило його бачити: кажуть, був у напівзотілу від часу козацькому одязі і говорив дивно для цієї російської глухомані українською мовою, та й то – поспілкуватися з людьми йому не дозволили...

Тільки 1801 року, за наказом нового царя Росії Олександра Первого 110-річного Петра Калнишевського помилували, дозволивши покинути монастир. Та він відповів: "До монастиря цілком звик, а свободою і тут насолоджується повною мірою". Здивовані силою духу старого козака, ченці монастиря залишили його біля себе. Останнього кошового отамана не стало тільки через два роки: Петро Калнишевський помер у жовтні 1803 року, коли йому йшов вже 113-й рік. В Україну повернулася лише його душа – справжнього ревнителя віри, визнаного православним Святым...

реформу". На січових землях надавав земельні надії визволеним з турецького і татарського полону бранцям. Окрім того, "агарні агенти" козаків закликали перебратися на вільні землі болгар і молдаван – з Нової Сербії, Буджака й Польщі. Селяни погоджувалися охоче: землі були родючими, збір з урожаю на потреби Січі – помірним, а життя – відносно безпечним, бо під пильною охороною козаків.

На землі Запоріжжя було засновано 45 сіл і понад чотири тисячі зимівників, де за 1775 рік проживало і трудилося вже понад 50 тисяч хліборобів! Ця політика швидко принесла свої плоди: Запорозька Січ була чудово забезпечена продуктами харчування, навіть мала що продати. Немало буvalа і військова здобич з походів у Крим і до берегів Туреччини. За старим козацьким звичаєм, багато грошей ішло на будівництво православних храмів: власним коштом Калнишевський звів кам'яну церкву Петра і Павла у Межигірському монастирі, дерев'яні церкви у Ромнах, Пустовійтівці, Лохвиці та у своєму зимівнику (нині це – село Петриків)... На Святу Землю, до далекого Єрусалиму, у храм Гробу Господнього посланці кошового везли в дар срібні чаши, дискоси, ложки, позолочені зірки. Сам кошовий, який із розкоші визнавав тільки добру зброю, мав єдину надзвичайно коштовну річ – чудово видану Біблію, яку оздобив сріблом, золотом і коштовним камінням.

Здавалося б, що південні союзники самі себе забезпечують, повинно було б радувати царицю Катерину, та прагнення козаків до економічної неза- довго. Чергова війна з Туреччиною вибухнула 1773 року. І знову козаки відзначилися у переможних битвах проти турків і татар – під Очаковом, Кінбурном, на Переяславі та Арабатській стрілці, у Карасубазарі і Кафі та навіть у далекій румунській Сілістра. До речі, єдиними не бойовими втратами козаків під час цих походів стали наслідки потужного штурму, згубного для куренів, де були вихідці з сучасних Канівщини і Корсунщини: затонули два байдаки Канівського та Вишестеблівського куренів і загинуло троє козаків. В боях же козак гинув, обов'язково прихопивши з собою на той світ декількох ворогів...

нами цариця почувалася певніше вдалини від орд, які були не проти випасати своїх коней десь поблизу до московського кремля...

Війна Росії з Туреччиною розпочалася 1769 року. На Дніпрі, Дунаї і Чорному морі турецькі кораблі громили виключно козацькі "чайки" – Росія власних кораблів тоді ще не мала. По завершенню війни цариця, приховавши до пори свою ненависть до козацтва, вимушена була нагороджувати його старшину за військову доблесть. Задобровала, була, що затишія – нена-

майбутню козацьку церкву.

Звісно, те, що губернатор Чертков поплакався на козаків цариці, особливої ролі не зіграло – це було тільки маленькою краплею у морі ненависті, накопиченої Москвою до вільноюної Січі. Підписавши з султаном Кючук-Кайнарджийським договір, цариця вирішила, що "південне питання" нарешті вирішено і потреби в козацькому війську на кордонах більше немає. Від Січі відірвали і приєднали до Росії одівку козацьку територію – Прогнозівську паланку, де були багаті соляні шахти. В додаток до

всього Кримському ханству, яке Росія і Туреччина визнали незалежною державою, Москва "милостиво" подарувала, відібравши у запорожців, родючі землі над річками Кам'янка, Білозерка, Конка і Рогачик. Козаки відчули: "брати" не здатні віддячувати добром за добро... Та звично відправили на Москву дари з військових трофеїв – татарських коней і навіть верблудів, відбитих у мусульманського війська. Калнишевський тільки різко відмовив московським боярам, які просили подарувати їм чорношкірих полонених-африканців з числа сultansьких солдатів. Козацькому отаманові противна була забаганка ожирілих московських чинуш мати собі за рабів екзотичних "арапів", як вони їх називали.

Над Січчю нависло відчутия небезпеки з боку Москви. Старі козаки твердили: не з

Нещодавно ми повідомляли про вихід у світ книжки нашого постійного автора Романа Коваля — "Михайло Гаврилко: і

стеком, і шаблею". Напередодні Дня незалежності ми зателефонували Романові Ковалеві й запитали, — над чим зараз працює. Виявилося: впорядковує нову книжку.

Нова книга Романа Коваля

Називається вона — "Тиха вайна Рената Польового".

У книжці розповідається про Рената Польового — нащадка запорозького козака, багатолітнього колимського в'язня, видатного інженера-винахідника, мецената, краєзнавця, участника хору "Гомін", чоловічого хору "Чумаки" та ансамблю "Радосинь", члена Українського культурологічного клубу, Української гельсінкської спілки, Української республіканської партії, Всеукраїнського політичного об'єднання "Державна самостійність України", Історичного клубу

"Холодний Яр", автора книг "Кубанська Україна", "Кобзарі в моєму житті" та "Моя боротьба (спомини)".

Ренат Польовий знов багатьох визначних особистостей, спогади про яких залишив нам у спадок, зокрема і про уродженців Черкащини — кобзарів Олексія Чуприну, Никона Прудкого, а також про Івана Гончара. Але сьогодні запропонуємо Вам спомин Рената Польового про уродженця Полтавщини Михайла Башловку. Кобзар Башловка дорогий нам тим, що склав пісню на слова Тараса Шевченка "Стой в селі Суботові".

Михайлобашловка

Добродієм Башловкою я зацікавився після розмови з роменським бандуристом Євгеном Адамцевичем. Той розповідав, що, коли 1969 року при Музично-хоровому товаристві УРСР було створено Об'єднання співців-кобзарів, туди ввійшло 14 осіб — як літніх, що дивом уціліли після сталінського погрому, так і кобзарів молодших. Серед них був і незрячий київський бандурист Михайло Башловка. Запав він Адамцевичеві в душу, бо створив мелодію на слова Пантелеймона Куликіша "До кобзи" та до поезії Тараса Шевченка "Стой в селі Суботові". А ще пріпав до серця, бо на першому концерті Об'єднання співців-кобзарів у Київському оперному театрі навідкріз відкинув настанову зверхників співати твори "радянського фольклору" і відмовився виступати.

А відомий знавець українського народного мистецтва Іван Макарович Гончар сказав мені, що має у сковорінці віршовану історію України Башловки — талановитий і сильний твір.

Саме слово "башловка" означає почесний подарунок зі здобичі, що запорозьке товариство виділяло отаманові або рядовому козакові, який відзначився в боях.

Обставини моєї зустрічі з Башловкою такі. На прохання бандуристи Михайла Полотая, який звернувся до мене від імені редакції журналу "Народна творчість та етнографія", під Різдво 1970 року я привіз до Києва магнітофонні записи тоді вже покійного кобзаря Семена Власка. Після прослуховування в інституті етнографії я пішов до Івана Гончара, який завжди гостинно приймав мене на ніч. Там було багато гостей. Я розповів про мету свого приїзду до Києва. Господар і гості зажадали почути записи. При обговоренні почутої я висловив свою мрію послухати спів і гру Михайла Башловки. Ідея була підхоплена присутніми. Організатором цього заходу став Володимир Данилейко. Зателефонували Полотаєві. Узнавши від нього адресу Башловки, автомобілем Володимира Гончаренка (сина знаного бандуриста Петра Гончаренка і чоловіка відомої бандуристки Галини Менкуш) поїхали по Башловку.

Дорогою захо-

пили і Полотая.

Зайшли до господи з колядкою "Добрий вечір Тобі, пане господарю". Господина (теж сліпа) з дітьми слухали, стоячи, а господар підбіг до піаніно і почав акомпанувати. Після колядки нас запросили до столу. Ми, дякуючи, відмовлялися. Пояснили причину відвідин, але господар був не-благанним: "А було б не колядувати!" Почалася розмова про давність наших традицій. Полотаї вирік, що тепер уже колядки на новій основі, на що Данилейко багатозначно глянув на мене і скрушуно зіткнув.

До авто Башловка узяв із собою бандуру і дошкільного віку донечку. Пірбули до Гончара доволі пізно.

Башловка — нижче середнього зросту, дещо тлустий чоловік із добродушним широким обличчям, світловолосий, з усміхненими очима. Веселий і говіркий. Таким запам'ятався мені.

Доки точилися розмови, Башловка сидів на канапі між Полотаєм і доночкою та обмачував раму картини на стіні над канапою, захоплено висловлюючи своє здивування мистецьким рельєфним різьбленим на ній. Ще більше захоплення викликало звучання басів Власкової бандури, що в той час тихо брініла з магнітофона. Він попросив увімкнути голосніше і заворожено слухав.

— Як ото той чоловік так уміє? — тихо, ні до кого не звертаючись, спітив.

Врешті попросили і його заспівати. Замовили Куликішу "До кобзи". Голос у нього дзвінкий, високий. В на-

півосвітленій господі особливо дімав словами:

**Гей, хто на сум
благородний багатий,
Сходьтеся мовчки до рідної
хати,
Ta посидаймо по голих
лавках,
Ta посумуймо по
мертвих братах...**

А далі ще зворушише:

**Кобзо! Ty наша
відрада єдина...
Поки із мертвих**

*Від козацьких і до наших часів
кобза донесла мелодію вітру
степів, мелодію дзвонів церков
і мелодію брязькоту шабельної
криці — ту пісню, якою дихає
одвічна козацька Воля...*

**воскресне
Вкраїна,
Поки діждеться живої
весни,
Ti нам про нашу тісноту
дзвони.
Стиха дзвони, нехай
змучене серце
Важко заб'ється, до серця
озветься,
Як на бандурі струна до
струни.**

Після цього Башловка виконав Шевченкову "Стой в селі Суботові". Мелодія додавала сили останнім словам:

**...Встане Україна.
I розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
I помоляться на волі
Невольничі діти!..**

Після цих слів запанувала тиша. Недарма московські окупанти переслідували і винищували кобзарів!

Потім попросили Йолотая заспівати. Той відмовлявся, пропонуючи прослухати себе в звукозапису з витягнутої з кишень бобіни. Врешті здався і проспівав на Башловчиній бандурі стародавню пісню про Бондарівну.

Зустріч затяглась за північ. Згодом я дізнався, що народився Башловка 10 грудня 1924 р. на хуторі Макухи біля Зінькова на Полтавщині. В дитинстві втратив зір. 1940 року навчився грати на бандурі. Протягом 1944–1945 років кобзарював, мандруючи Полтавщиною, Харківщиною та Сумщиною. Від 1945 р. проживав у Києві, працював друкарем у фірмі "Світанок". Мав неабиякі музичні та поетичні здібності. Є автором мелодій пісні "Пам'яті 30-ти" про героя Крут (на слова Павла Тичини), балади "Ярина" (сл. Бориса Грінченка), "Ельдорадо" Володимира Самійленка, "До Основ'яненка" ("Б'ють пороги, місяць сходить") Тараса Шевченка, "Сонце на обрії, ранок встає" Олександра Олеся. Виконував і власні пісні — про Івана Богуна, голод 1933 року та інші.

Не знаю, чи володів він традиційним кобзарським репертуаром. Певно, як особистість творча віддавав перевагу літературним творам. Я мріяв побачитися з ним ще, записати його пісні, та не судилося.

1972 року почалася велика хвиля терору проти українського культурного руху, було піддано репресіям значну частину українських дисидентів. Запанували жорстокі цензурні утиски проти всіх проявів українського культурного життя (заборонено було, наприклад, діяльність музею Івана Гончара з популяризації народного мистецтва). Живучи на Донбасі і турбуючись долею однодумців у Києві, я згадував полум'яного патріота Михайла Башловку і боявся за нього. Моя тривога, на жаль, виправдалась: 30 квітня 1973 р. Башловка несподівано помер, не доживши й полуздня віку.

Вічна Йому пам'ять і слава!

«ХАЙ ТІНІ ВЕЛИКИХ ПРЕДКІВ НАШИХ ДАДУТЬ НАМ МІЦЬ...»

Петро ДОБРО

«Вас, козаки, — нашадки славних лицарів запорожців, Ми закликаємо з честю носити козацькі жупани і добре дбати про те, аби соромом і ганьюбою не вкрити їх і клейнодів козачих і тих великих славних сторінок нашої історії, якими ми досі пишались... Хай тіні великих предків наших дадуть всім нам міць і силу правдивої чесно виконати те завдання, яке тепер стоїть перед Нами і Державою Українською». Це рядки з гетьманського Універсалу, яким у жовтні 1918 року в Україні відновлювалося козацтво. Написав їх наш земляк, лицар знамені української Волі Іван Полтавець-Остряниця, який народився у славному чигиринському Суботові у вересні 1890 року.

Іван родом зі старовинного козацького роду - кажуть, що був нащадком знаменитого Якова Остряниці, ватажка антипольського повстання 1638 року. Хлопець рано залишився без батька і ріс під опікою матері, сільської вчительки. Та ріс справжнім воїном - і не тільки по духу, бо коли став кадетом Елизаветградського військового училища, здавалося, що шабля у його руці - ще з тих пір, як гойдався у лульці під стелею у суботівській хаті...

Скорі молодому офіцерові видалася нагода випробувати в ділі навички владіння клинком - у боях Першої світової не один німецький череп репнув під ним, як перестиглий кавун на чигиринському бащтані. Воював весело: ворога не боявся і ходив у бій, як колись ходили його діди - вважаючи ризик в битві не більшим, аніж під час походу до

Територія Української держави та її союзників у війні проти більшовицької Росії

корчми. Скорі був відзначений декількома орденами й медалями, а ще - нагороджений Георгієвською зброєю з позолоченим ефесом і написом на ньому «За хоробрість».

Звістку про зренчення російським царем престолу зустрів у Петрограді, куди якраз приїхав у відрядження - вивчати новинку озброєння, броньовані автомобілі.

У сучасному російському Санкт-Петербурзі волють краше не згадувати, як у березні 1917 року вулицями «сєверної століці» імперії, яка розпадалася, чеканили крок українські військові підрозділи із жовто-блакитним пррапором на чолі колони. В українізації цих підрозділів була й чимала заслуга Івана Полтавця-Остряниці. А вже у жовтні того ж року на з'їзді Вільного козацтва у Чигирині лунали вигуки: «Полтавця - на отамана!» Та він відмовився від булави, на-тому запропонувавши на посаду Головного отамана Павла Скоропадського, а Почесним отаманом - Михайла Грушевського. З'їзд, на якому 200 делегатів представляли вільних козаків Київщини, Полтавщини, Чернігівщини, Херсонщини, Катеринославщини й Кубані, підтримав обидві його пропозиції, але й самого Полтавця-Остряницю обрав Наказним отаманом.

Наступного місяця козаки висунули радикальніші цілі, зокрема запровадження гетьманської диктатури, негайне проголошення автокефалії Української Православної Церкви і курс на союз з козацькими і кавказькими державами. І знову були ті, хто бачив Полтавця-Остряницю Гетьманом Української держави. Офіцер був не тільки взірцем козацького характеру, а й зразком козацького старшини зовні. Ось як про нього згадував сучасник Вартоломей Євтимович: «Вище середнього зросту, сильно збудований, стрункий, добре вигінастикований, із рівним носом, із чорно-вогнистими очима, з підстриженюю „під гичку“ чорно-кучерявою чуприною, з невеличким пуштистим вусом. Одягнений у дорогі кармазини, з безцінною дамаскою при боці, підперезаний дорогим золототканим шалем, у жовтих сап'янцах, на яких мелодійно подзвонюють у підібраних

тонах срібно-позолочені, дорогої сніцерської роботи, остроги, стилізовані скопійовані з музеїв взірців. Він ніби зіскочив зі старого портрета і був класичним взірцем українського мужеського типу». Він добре малював, чудово вмів писати, а ще - запально промовляв. Полтавець-Остряниця знову відстояв кандидатуру Скоропадського - цього разу вже на Гетьмана...

В часи гетьманату Іван Полтавець-Остряниця мав одну з найголовніших в українській державі посад - був Генеральним писарем, керівником гетьманської канцелярії (прообразом сучасної Адміністрації президента). Зустріччю з ним в Києві був шокований сам «чорний барон» Врангель, який потім згадував, вражений його ввічливо-зверхнім ставленням до тимчасових московських «союзників» з білого руху: «С бритою головою и клоком волос на макушке.. Он говорил исключительно на „украинской мове“, хотя и был кадровым русским офицером». Таким він був повсякчас, а його мова була підкреслено позбавленою чужих слів, бо вважав, що держава має спілкуватися з сусідами виключно власною мовою.

В цей час Українська держава мала дійсно блискучі успіхи на зовнішній арені: її незалежність визнали три десятки держав, причому в Києві було десять іноземних представництв, а українських за кордоном - 23. У Грузії, Азербайджані і Фінляндії були окремі розгалужені диппредставництва, на рівні послів підтримувалися дипломатичні зносини з Швейцарією, Швецією, Німеччиною, Туреччиною, Норвегією, Болгарією та іншими країнами. Союзницькі стосунки Українська держава мала і з незалежним козацьким державоутворенням на території сучасної Росії - Всевеликим Військом Донським. Спочатку обидві держави мали територіальні претензії одна до одної, бо Дон претендував на Луганськ і частину Харківщини, а Київ - на західні волості Всевеликого і на весь Таганрозький округ. Та

жимі. Вже в червні на Кубань з України вишили транспорти зі зброєю і боеприпасами...

Більшовицька навала проковтнула новостворені держави разом з мріями їхніх народів про шлях до європейської цивілізації і визволення з-під правління азіатів. Хвileю вторгнення окупантів на чужий берег в еміграції викинуло безліч українців, серед них - і Полтавця-Остряницю. Та вже десь ориєнтовно у 1920-21 році він повертається на рідну Чигиринщину і стає одним із отаманів Холодногорської республіки. Після того, як і в цьому краї боротьба за волю захлинулася у крові повстанців, отаманове прізвище потрапляє до радісного звіту чекіста Пташинського: «Десь на Канівщині, незабаром після відходу з Холодного Яру, знайшов свій кінець отаман Полтавець. При спробі переходу через Дніпро його і його поріділу банду було цілком знищено». Хто зна, чому він так писав: «повісся» на легенді, запущені отамановою розвідкою, чи збрехав начальству, сподіваючись на нагороду за « перемогу над відомим самостійником».

Насправді ж близькому солдатові, стратегові і політику судилося жити ще майже 40 років: вдало минувши всі чекістські засідки і доблесні «погранічній війська», він перетнув кордон. Розпочиналося життя в еміграції...

Його талант політика й державотворця яскраво проявився у здійсненні здавалося б неможливої місії - створенні козацьких організацій на чужині.

Вільних козаків поневоленої України Полтавець-Остряниця зібрав докупи у Польщі, Німеччині, Чехословаччині, Румунії, Болгарії і навіть... у африканському Марокко! З липня 1926 року Полтавець-Остряниця підписує документи, як «Гетьман і Національний вождь обох сторін Дніпра і військ козацьких та запорізьких».

Створює потужну міжнародну організацію - Українське Народне Козацьке Товариство (УНАКОТО), яке пізніше трансформується в Український Народний Козацький Рух (УНАКОР). В 30-х роках до рядів цієї організації паралельно входило і безліч членів ОУН.

У Мюнхені Полтавець-Остряниця здружився з Альфредом Розенбергом, автором ідеї створення самостійної України, як союзної Німеччині держави, що слугувала б «буфером» між Європою та Росією. Вірив у те, що це можливо, але вже влітку 1941 року побачив, як гітлерівці розправилися з тими, хто 30 червня у Львові наスマлився проголосити Акт відновлення Української держави, тому вже в 1942 році назавжди залишає активну політику. Помер супутник Іван Полтавець-Остряниця у німецькому Мюнхені в 1957 році.

Іван Полтавець-Остряниця і делегати з'їзду Вільного Козацтва у Чигирині

Парад сірочужаної дивізії та однострій гетьманської старшини

перед лицем загрози більшовицької навали козаки обох держав підписали договір про співробітництво, причому до України навіть була приєднана невелика територія біля Маріуполя. Щоправда, назавжди залишилося невирішеним питання, кому приєднати до себе Кубань - Дону чи Києву. В самій же Кубанській Республіці провідна політична партія так званих «чорноморців», нащадків українських запорожців-козаків, на чолі з головою Кубанського краївого уряду Лукою Бічем, прагнула увійти саме до складу України, створивши з нею єдину федераційну державу. Про це йшлося і під час переговорів з кубанською делегацією, яка прибула до Києва у травні 1918 року. Дізnavшись про переговори, Дон затребував припинити їх, але й надалі вони тривали в таємному ре-

Православний календар

19 СЕРПНЯ ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЄ

ПРЕОБРАЖЕННЯ Господнє, християнське свято, присвячене згадці про Преображення Ісуса Христа. Святкується 19 серпня православними і 6 серпня католиками. У Православній Церкві — Господське двонадесяте свято. Незабаром після того, як Спаситель відкрив учням, що Йому слід постраждати, бути вбитим і на третій день воскреснути, щоб підтримати віру в учениках Своїх, коли вони побачать, як Він страждає, Ісус Христос показав їм Свою Божественну славу.

Незадовго до Своїх страждань Ісус Христос взяв трьох учеників: Петра, Якова та Іоана і з ними піднявся на високу гору помолитися (За давнім церковним переданням, це була прекрасна гора Фавор, вкрита багатою рослинністю від підніжжя до вершини).

Поки Спаситель молився, ученики від утоми заснули. Коли ж прокинулися, то побачили, що Ісус Христос преобразився: лице Його засяяло, наче сонце, а одяг Його став білим, як світло. В цей час до Нього з'явились, у славі небесній, два пророки, Мойсей та Ілля, і розмовляли з Ним про страждання і смерть, які Йому належало перетерпіти в Єрусалимі. Незвичайна радість наповнила тоді серця учеників. Коли ж вони побачили, що Мойсей та Ілля відходять від Ісуса Христа, Петро, не знаючи, що сказати, викликнув: "Господи! Добре нам тут бути; коли хочеш, зробимо тут три намети: Тобі один, Мойсеєві один і один Іллі". Раптом світла хмара осінила їх, і вони почули із хмари голос (Бога Отця): "Цей є Син Мій улюблений, в Якому Моє благовілля; Його слухайте!"

Ученики зі страху падали на землю. Ісус Христос підішов до них, доторкнувшись до них і сказав: "Встаньте і не бійтесь". Ученики встали і побачили Ісуса Христа у звичайному вигляді. Коли ж вони спускалися з гори, Ісус Христос повелів нікому не розповідати про те, що бачили, доки Він не воскресне з мертвих.

Святкуванням Преображення Церква сповідує поєднання у Христі двох начал — людського і Божого. Преображення є появою Сина при свідченні Отця в Духові Святому, тобто одкровення всіх іпостасей Святої Трійці. Преображення полягало не у зміні Божественної природи Христа, але у з'яві Його Божества у природі людській. Відповідно до Іоанна Золотоустого, Преображення відбулося, «щоб показати нам майбутнє преображення єства нашого і майбутнє Своє пришестя на хмaraх у славі з ангелами».

Свято Преображення Господнього існувало вже в IV ст., про що свідчать повчання і слова Єфрема Сіріна й Іоанна Золотоустого. Маті Костянтина Великого, свята рівноапостольна Єлена, побудувала на горі Фавор храм на честь Преображення, зруйнований у XII ст. Салах-ад-діном. Піснеспіві на честь свята були написані Іоанном Дамаскіном і Космою Маюмським (VIII ст.). На Заході свято ще в XII ст. не було загальним; його заснував у 1457 папа Калліст III, установивши тоді ж богослужбовий чин.

Цей день вважається одним з великих свят. Своїм Преображенням Спаситель показав нам, якими стануть люди в майбутньому житті, в Царстві Небесному, як преобразиться тоді весь наш земний світ.

На свято Преображення, після літургії, приносяться у храм і освячуються для споживання виноград і взагалі плоди дерев, наприклад: яблука, груші, сливи, тощо.

Дорогі і любі наші жителі славетного козацького краю! Вітаю Вас з Величнішим святом Преображення Господнього! Хай Всещедрий і Милостивий Господь Який дарує і насичує нас поживою своєчасно, Нехай сповнить усіх Своїм благовіллям і Благословить на тихе, мирне, благополучне життя.

З повагою підготував настоятель
Храму святих Первоверховних
Апостолів Петра і Павла м. Чигирин
protoierej Vasyl Cirol

Свідоцтво про державну реєстрацію
ЧС-669Р від 8.12.2010 року

Головний редактор —
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор — Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску — Петро ДОБРО
тел.: (0472) 31-29-74
Засновник — Чигиринська ГО
"Вільне Козацтво Холодного Яру"

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ
22 серпня — 31 серпня

22 серпня 1901 р. народився Лавро КЕМПЕ, козак полку Чорних запорожців Армії УНР, режисер, актор.

23 серпня 1870 р. народився Володимир СІКЕВИЧ (на фото), командир 3-го Гайдамацького полку, посол уряду УНР в Угорщині, генерал-хорунжий Армії УНР.

24 серпня 1897 р. народився Степан СУЛЯТИЦЬКИЙ (на фото), командант чоти і скорострільної сотні Гуцульського куреня УГА, командант Карпатської Січі, керівник ОУН у Західній Німеччині.

24 серпня 1991 р. Верховна Рада УРСР ухвалила Акт про державну незалежність.

26 серпня 1757 р. у Чигирині обрано Гетьманом України Івана ВІГОВСЬКОГО (на малюнку).

26 серпня 1878 р. народився Михайло ГАЛУЩИНСЬКИЙ, командант Легіону УСС, голова Львівської "Просвіти".

27 серпня 1856 р. прийшов у світ Іван ФРАНКО (на фото).

27 серпня 1920 р. створено Українську військову організацію.

28 серпня 1575 р. народилася Єлизавета ГУЛЕВИЧІВНА (на малюнку), співзасновник Київського братства, монастиря і школи при ньому, яка перетворилася на Києво-Могилянську академію.

28 серпня 1819 р. народився Іван ПОПКО, кубанський етнограф, історик.

28 серпня 1886 р. народився Олександр БОЙКІВ, десятник УСС, підхорунжий УГА, член ПУН, член Сенату ОУН.

28 серпня 1920 р. загинув козак 2-ї сотні полку Чорних запорожців Олекса ПІРІГ.

28 серпня 1922 р. у Києві москалі розстріляли членів "Козачої ради" (разом 82 особи).

30 серпня 1673 р. почався похід Івана Сірка (на малюнку) на Крим.

30 серпня 1883 р. народився Дмитро ДОНЦОВ, ідеолог українського націоналізму.

30 – 31 серпня 1903 р. у Полтаві відкрито пам'ятник Іванові КОТЛЯРЕВСЬКОМУ.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ – 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005,
E-mail: Cossack_land@i.ua

Газета віддрукована в ПП "Видавництво "Республіка",
м.Черкаси, вул.Вербовецького, 1а. Тираж – 10 000 екз.

Замовлення №